

בבית המשפט העליון

רע"א 6730/22

לפני: כבוד השופט נ' סולברג

המבקש: יאיר נתניהו

נגד

המשיב: אבי אלקלעי

משיב פורמלי: אבשלום זלינגר

בקשת רשות ערעור על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 22.11.2021 ברע"א 39799-08-21 שניתן על-ידי כבוד סגנית הנשיא, השופטת א' כהן

בשם המבקש: עו"ד אוריאל ניזרי

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, מיום 22.11.2021, ברע"א 39799-08-21 (סגנית הנשיא א' כהן), שבגדרו נדחה ערעור המבקש, יאיר נתניהו, על החלטת בית משפט השלום בתל אביב-יפו, מיום 4.7.2021, בת"א 59964-11-19 (השופטת כ' לוי), שבה נדחתה בקשתו לביטול פסק דין שניתן לחובתו בהעדר הגנה.

רקע והליכים קודמים

2. ביום 26.11.2019, הגיש אבי אלקלעי, עיתונאי באתר 'וואלה', תביעת לשון הרע, נגד יאיר נתניהו ואבשלום זלינגר. בכתב התביעה נטען, כי זלינגר פרסם מספר פרסומים ברשת החברתית פייסבוק ('פוסטים'), שכללו טענות רבות המהוות "דיבה של ממש", ושיש בהן כדי לפגוע ב"תדמיתו, בשמו הטוב [של אלקלעי], במשלח ידו ובמקצועו כעיתונאי ולעשות[ן] לבוז וללעג בפני כלל קוראי 'וואלה' וכלל עוקבי [נתניהו וזלינגר]". עוד נטען בכתב התביעה, כי נתניהו שיתף את ה'פוסטים' הללו בחשבון הפייסבוק האישי שלו, ואף עודד אחרים לשתפם. אלקלעי העמיד את תביעתו על סך כולל של 500,000 ₪.

3. ביום 13.2.2020, הגיש אלקלעי בקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה נגד נתניהו, "לאחר שזה בחר שלא להגיש כתב הגנה בתיק". ביום 28.2.2020, ניתן פסק דין בהעדר

הגנה (הרשם הבכיר א' כהן), שבגדרו חויב נתניהו במחצית מסכום התביעה – 250,000 ₪. ביום 5.3.2020, הגיש נתניהו בקשה לביטול פסק הדין, ובה טען כי כתב התביעה כלל לא הומצא לו, כך ש"ברור כי מחובת הצדק" לבטל את פסק הדין.

4. בית משפט השלום דן בבקשה לביטול פסק הדין, נשמעו ראיות לגבי טענת אי-המצאת כתב התביעה, מצהירים (בכללם ראש אגף ביטחון וחירום במשרד ראש הממשלה) נחקרו על תצהיריהם, טענות הצדדים נשקלו, סיכומים הוגשו, וניתנה החלטה על דחיית הבקשה לביטול פסק הדין. נקבע, כי בניגוד לטענת נתניהו, כתב התביעה "נשלח בדואר רשום ומוען [אל] כתובתו הרשומה של המבקש במשרד הפנים" – באותה עת, מעון ראש הממשלה; "נמסר כדין למורשה לקבלת דברי הדואר הרשום" במעון ראש הממשלה; "עבר את כל התהליכים הבטחוניים לצורך 'זיכוי'", ו"הושם בתיבה שמיועדת לשוכני מעון ראש הממשלה". בהמשך לכך, קבע בית המשפט המחוזי, כי "משלב זה ואילך [נתניהו] לא טרח לברר או להביא ראיות שיתמכו בטענתו כי דבר הדואר לא נמסר לו". נקבע אפוא, כי כתב התביעה הומצא כדין, וכי נתניהו "לא הרים את הנטל להוכיח כי [כתב התביעה] לא נמסר לו ואף לא לטענת ספק בדבר מסירתו כדין לשוכני מעון ראש הממשלה ובכללם [נתניהו עצמו]". עוד נקבע, כי בלאו הכי, היתה לנתניהו "ידיעה קונסטרוקטיבית מהותית על התביעה שהוגשה נגדו", ולראיה – תגובה שהגיב ב'טוויטר', לפרסום ידיעה בעיתון גלובס, מיום 27.11.2019 (יום לאחר הגשת התביעה), שבה דווח על הגשת התביעה נגדו. לנוכח האמור, ומשנתניהו לא טען כלל וכלל לגבי סיכויי הגנתו במשפט, ולא טען טענות כלשהן זולת טענת אי-המסירה – נדחתה בקשתו לביטול פסק הדין.

5. ביום 17.8.2021, הגיש נתניהו בקשת רשות ערעור לבית המשפט המחוזי, על ההחלטה לדחות את הבקשה לביטול פסק הדין. בבקשה טען, בין היתר, כי סכום הפיצוי שנפסק הוא בשיעור גבוה במידה משמעותית מהנהוג בתביעות מסוג זה; כי בית משפט השלום לא ראה להבחין בין זלינגר, שכתב את ה'פוסט', לבין נתניהו, ש'רק' שיתף אותו; וכי בניגוד למה שנקבע בהחלטה, כתב התביעה לא נמסר לו כדין. במסגרת בקשת רשות הערעור, טען נתניהו, כי הבקשה מופנית גם כלפי החלטת בית משפט השלום, מיום 10.3.2021, שבה נדחתה בקשתו לתיקון הבקשה לביטול פסק הדין, מחמת הגשתה באיחור ניכר, ללא הסבר המניח את הדעת (להלן: ההחלטה מיום 10.3.2021). בהמשך, ביום 20.10.2021, הגיש נתניהו לבית המשפט המחוזי בקשה לתיקון הבקשה למתן רשות ערעור, נוכח החלפת יצוג, שבגדרה ביקש להוסיף טענות נוספות, המצדיקות לדעתו את ביטול פסק הדין.

6. ביום 22.11.2021, ניתן פסק הדין של בית המשפט המחוזי. תחילה נקבע, כי דין בקשת הרשות לערער על ההחלטה מיום 10.3.2021 – להידחות על הסף, מחמת איחור

בהגשתה, שכן המועד האחרון להגשת בקשת רשות ערעור על החלטה זו, "חלף חודשים לפני שהוגשה בקשת רשות הערעור המקורית". בנוסף נקבע, כי אין להעתר לבקשת נתניהו לתקן את בקשת רשות הערעור מחמת החלפת הייצוג, שכן פרט לכך שהבקשה הוגשה ב"שיהוי ניכר", אין בהחלפת הייצוג כשלעצמה, כדי להצדיק תיקון של כתבי הטענות. ממילא, ככלל, בית המשפט "יידרש לטענות שנטענו בפני הערכאה הדיונית ולא לטענות שלא הועלו בפניה וניתן היה להעלותן בפניה". באשר לבקשת רשות הערעור העיקרית, קבע בית המשפט המחוזי, כי יש להעתר לבקשה ולדון בה כבערעור, שכן "אין מועד עתידי להגיש ערעור בזכות על החלטה שלא לבטל את פסק הדין, ויש בהחלטה כדי להשפיע מהותית על זכויות הצדדים". אולם, לגופו של עניין, דחה בית המשפט המחוזי את הערעור. נקבע, כי "טענת היעדר מסירה כדין נבחנה ביסודיות", והתבססה על קביעות עובדתיות והתרשמות ישירה של בית משפט השלום מעדויות שנשמעו לפניו, ושאינן מקום להתערב בהן. על כן, "משלא הועלו טענות בנוגע לסיכויי ההגנה, ומשנדחתה הטענה ולפיה לא בוצעה מסירה כדין", נקבע כי "אך מתבקש היה לדחות את הבקשה לביטול פסק דין".

7. מכאן הבקשה שלפני, בגדרה טוען נתניהו, בין היתר, כי כתב התביעה לא הומצא לו כדין; כי התביעה שהוגשה נגדו כרוכה בתביעה נגד זלינגר, ועל כן, לא היה מקום ליתן פסק דין בהעדר הגנה בעניינו, בעוד התביעה נגד זלינגר תלויה ועומדת; וכי בנסיבות המקרה, לא היה מקום לסטות מההלכה המקובלת, שלפיה יש להעתר לבקשות לביטול פסק דין בהעדר הגנה.

8. במקביל לבקשת רשות הערעור שהוגשה לבית המשפט המחוזי, בנוגע לדחיית הבקשה לביטול פסק הדין, הגיש נתניהו לבית המשפט המחוזי גם ערעור בזכות, על פסק הדין עצמו (ע"א 49599-10-21; להלן – הערעור בזכות). בהתאם להחלטתה של רשמת בית משפט זה, מיום 18.1.2022, הוארך המועד להגשת בקשת רשות הערעור דנן, עד 30 ימים לאחר שיינתן פסק דין בערעור בזכות (בש"א 8378/21). פסק דין בערעור בזכות ניתן ביום 31.7.2022, ומכאן בקשת רשות הערעור שלפני, שהוגשה ביום 6.10.2022. [להשלמת התמונה אציין, כי אחרי כתיבת החלטה זו, ולפני חתימתה, הוגשה בקשת רשות לערער (רע"א 7688/22) על פסק הדין שניתן בערעור בזכות. טענות הצדדים וזכויותיהם לגבי בקשה זו – שמורות להם].

דיון והכרעה

9. למקרא החלטת בית משפט השלום ופסק הדין של בית המשפט המחוזי, ולאחר שנתתי דעתי על הנטען בבקשה, ועיינתי בנספחיה, באתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה – להידחות, וזאת ללא צורך בתשובה מאת המשיב, בהתאם לסמכותי שלפי תקנה 148א

לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: התקנות). עיון בבקשה מעלה, כי זו אינה מעוררת שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים, ואינה מעלה חשש שמא נגרם עיוות דין. נתניהו טוען, כי "דרך המלך" במקרים שבהם ניתן פסק דין בהעדר הגנה, היא ביטול פסק הדין, תוך 'ריפוי' הנזק שנגרם לבעל הדין שכנגד, באמצעות פסיקת הוצאות בגין אי-הגשת כתב ההגנה כמועד. לשיטתו, "כך נהוג בתיקים אחרים וכך יש לנהוג בתיק שבכותרת"; מה גם, ש"הפער בין הפסיקה בפועל בעניין לבין התיק שבכותרת [...] מעלנה] שאלות קשות ביותר". טענה זו – אין בידי לקבל. תקנה 131 לתקנות, מורה כך:

"נתן בית המשפט החלטה לפי צד אחד והגיש בעל הדין
שנגדו ניתנה ההחלטה בקשת ביטול בתוך שלושים ימים מיום
שהומצאה לו ההחלטה, רשאי בית המשפט לבטלה, בתנאים
שייראו לו" (ההדגשה הוספה – נ' ס').

10. עינינו הרואות, כי ההחלטה אם לבטל פסק דין שניתן בהעדר הגנה, אם לאו, מסורה, על-פי התקנה, באופן מפורש, לשיקול דעת בית המשפט; התקנה אינה מטילה חובה לעשות כן. ודוק: אף אם צודק נתניהו בטענתו, שלפיה ברוב המקרים הנטייה היא לאפשר את ביטול פסק הדין, תוך פסיקת הוצאות – ואכן, "בפסיקה ניכרת מגמה להעטר לבקשות לביטול פסק דין בהעדר הגנה" (ע"א 7882/14 אהרון נ' עובדיה, פסקה 12 (27.11.2014)); (להלן: עניין אהרון)) – אין בכך כדי ללמד כי כך נפסק בכל המקרים. הלכה למעשה, לא פעם ולא פעמיים נדחו בקשות לביטול פסק דין, בהחלטות שאושרו על-ידי בית משפט זה (ראו למשל: רע"א 1957/12 חלה נ' כהן (22.5.2012); רע"א 2582/13 גריפאת נ' רשות הפיתוח (2.6.2013); רע"א 5736/15 עובד נ' פקיד שומה טבריה (8.10.2015)). אשר על כן, אף אם ככלל, הנטייה היא להעטר לבקשות לביטול פסק דין שניתן בהעדר הגנה, לא נפל פגם בעצם ההחלטה לדחות את הבקשה בנסיבות המקרה הקונקרטי, והיא נעשתה במסגרת שיקול הדעת המסור לבית המשפט בבקשות מסוג זה.

11. למעלה מן הצורך אציין, כי גם לגופם דברים, לא היה מקום להעטר לבקשה. כידוע, "פסק דין שניתן בהעדר הגנה או במעמד צד אחד ניתן לביטול כאשר הדבר מתחייב מן הצדק, למשל בשל פגם בהמצאה, או מכוח שיקול דעת בית המשפט [...] אמות המידה לבחינת בקשה לביטול פסק דין שניתן במעמד צד אחד מכוח שיקול דעתו של בית המשפט נשענות על שני שיקולים: האחד, סיבת אי-הגשת כתב ההגנה, או אי-התייצבותו של בעל הדין לדיון; השני, סיכויי הצלחתו של בעל הדין אם יבוטל פסק הדין שניתן [...] בדרך כלל יש לייחס חשיבות רבה יותר לשיקול השני" (רע"א 1788/20 אברג'יל נ' אלקטרו איילנד בע"מ,

פסקה 8 (5.11.2020)). כאמור, הטענה היחידה שנטענה בבקשה לביטול פסק הדין, היא שביטול פסק הדין "מתחייב מן הצדק", שכן כתב התביעה לא הומצא לנתניהו כדין. ואולם, טענה זו נדחתה; משכך, ומשלא הועלתה על-ידי נתניהו כל טענה לגבי סיכויי הצלחת הגנתו במידה ויבוטל פסק הדין (טענות שבדרך כלל נטענות בכגון דא וכאמור – מיוחסת להן חשיבות רבה), לא היה מנוס מלדחות את בקשתו לביטול פסק הדין. עוד אזכיר, כי ההחלטה האמורה התקבלה למקרא טענות הצדדים בכתב, שמיעתן בעל-פה, הגשת ראיות, וחקירת מצהירים על תצהיריהם; נימוקים מפורטים ומשכנעים ניתנו בהחלטה. לבד מהחלטה זו, ניתנו 2 פסקי דין בערכאות הערעור – הן פסק הדין מושא הבקשה דנן (רע"א 39799-08-21), הן פסק הדין בערעור בזכות (ע"א 49599-10-21) – ולפי האמור בהם, לא נמצא מקום לבטל את פסק הדין שניתן בהעדר הגנה. בנסיבות אלה, לא מצאתי כי הטענה שעליה מושתתת הבקשה, מעוררת שאלה המצדיקה מתן רשות ערעור ב'גלגול שלישי'.

12. מן הראוי להזכיר הצעה שהציע בשעתו בית משפט השלום בתל אביב-יפו (הרשם הבכיר א' כהן), בהחלטה מיום 12.3.2020 – לבטל את פסק הדין, ולאפשר לנתניהו להגיש כתב הגנה, כנגד תשלום הוצאות לאלקלעי בסך של 5,000 ש"ח. היתה זו הצעה הוגנת ומקובלת. דא עקא, בא-כוחו של נתניהו (בעת ההיא, בינתיים הוחלף הייצוג), הזדרזו להודיע בו ביום על דחייתה. מוטב היה לענ"ד לשקול אותה ברצינות, להעתר לה, ולחסוך את כל הסירבול שבהמשך ואת נגזרותיו; גם במישור הדיוני, גם במישור המהותי. סוף מעשה במחשבה תחילה.

13. נתניהו מעלה טענה נוספת, שלפיה "התביעה כלפי [נתניהו וזלינגר] שזורה האחת בשנייה", ועל כן, "לא ניתן לפסוק בפסק דין לאחד מבלי לפסוק לשני את אותו פסק דין". לשיטתו, מצב זה "יכול לייצר סיטואציה בעייתית ביותר לפיה הפסיקה כלפי המפרסם תהיה שונה מהפסיקה כלפי מי ששיתף את הפוסט". בנסיבות אלה, כך נטען, נדרש היה "לכל הפחות להתנות את פסק הדין בתוצאות ההליך בעניינו של [זלינגר]". גם דינה של טענה זו – להידחות. ראשית, מדובר בטענה הנטענת לראשונה בבקשה למתן רשות ערעור שלפני, מבלי שנטענה לפני בית משפט השלום, או לפני בית המשפט המחוזי. מדובר אפוא בהרחבת חזית, אשר עשויה להצדיק כשלעצמה את דחיית הטענה. יתרה מזאת, מדובר בטענה הנוגעת לפסק הדין עצמו, להבדיל מן ההחלטה על דחיית הבקשה לביטולו; נתניהו אף העלה את הטענה, בערעור בזכות שהגיש לבית המשפט המחוזי על פסק הדין (אציין, כי טענה זו נדחתה בפסק הדין שניתן בערעור בזכות – שם, בפסקה 53). ציינתי בעבר, כי במסגרת ערעור על פסק דין שניתן בהעדר הגנה, "אין מקום להידרש לטענות שהועלו במסגרתה של הבקשה לביטול פסק הדין" (עניין אהרון, פסקה 11). הדברים יפים,

באותה מידה, גם בכיוון השני; במסגרת בקשת רשות ערעור על החלטה לדחות בקשה לביטול פסק דין שניתן בהעדר הגנה, אין מקום להידרש לטענות שהועלו כבר במסגרת הערעור העיקרי על פסק הדין. הדברים יפים מקל וחומר, במקרה כגון דא, כאשר הטענות האמורות מועלות במסגרת בקשה למתן רשות ערעור ב'גלגול שלישי', על פסק דין שבגדרו נדחה ערעור על החלטה לדחות בקשה לביטול פסק דין שניתן בהעדר הגנה, כאשר ברקע הדברים, נדונות טענות אלה ממש, בערעור עיקרי שהוגש בזכות על פסק הדין.

14. עוד אציין בהקשר זה, כי הטענה האמורה, כלל אינה באה בגדר השיקולים שעל בית המשפט לשקול, במסגרת הכרעה בבקשה לביטול פסק דין, כמפורט לעיל; היא אינה נוגעת לסיבה שבגינה לא הוגש כתב ההגנה, ואף אין בה כדי ללמד על סיכויי הצלחתו של נתניהו להתגונן, במידה ויבוטל פסק הדין. ההליך דנן, אינו האכסניה המתאימה לברור טענה זו.

15. עוד טוען נתניהו, לגבי המצאת כתב התביעה, כי "גם אם ההמצאה הייתה כדין למקום ציבורי (מה שאין כן), לא הוכח, כי הוא הומצא ל[נתניהו], ולכל הפחות עניין זה לכשעצמו[מ] מהווה ספק ראוי אשר יש בענ[ט]ו לבטל את [פסק הדין]". גם טענה זו, אין בידי לקבל. כאמור, בית משפט השלום קבע כממצא עובדתי, כי כתב התביעה הומצא לנתניהו כדין. קביעה זו נבחנה, ואושרה על-ידי בית המשפט המחוזי. כידוע, ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בממצאים עובדתיים שנקבעו בערכאה הדיונית, קל וחומר ב'גלגול שלישי' (רע"א 4705/22 אליהו נ' אליהו, פסקה 9 (29.9.2022)). לא מצאתי טעם של ממש לחרוג מכך בענייננו.

16. סיכומם של דברים: לא מצאתי הצדקה להתערבות בפסק הדין של בית המשפט המחוזי, ב'גלגול שלישי'; בקשת הרשות לערער נדחית אפוא בזאת. משלא נתבקשה תשובה, לא יעשה צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"ב בחשון התשפ"ג (16.11.2022).

ש ו פ ט